

Uitbreiding tuinbouwbedrijf, deelgebied 2 en 3 Deinze

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2016L129

**Nazareth
2017**

Colofon

Opdrachtgever: Stokstorm bvba, Stokstormestraat 14a, 9800 Deinze

Titel: Uitbreiding tuinbouwbedrijf, deelgebied 2 en 3
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen
Bureauonderzoek - 2016L128

Status: definitief

Datum: december 2016 - januari 2017

Auteurs: N. Vanholme (OE/ERK/Archeoloog/2015/00086) & G. Eggermont

Projectcode: 2016L128

Raaproject: Deka01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Steenweg Deinze 72,
9810 Nazareth

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Steenweg Deinze 72
9810 Nazareth
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2016

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

De archeologienota werd opgesteld door middel van een bureauonderzoek. Het was niet mogelijk of nodig om andere vooronderzoeken zonder of met ingreep in de bodem uit te voeren, enerzijds omwille van een deels verstoord gebied, anderzijds door bestaande bebouwing die er aanwezig is. De bureaustudie leverde heel wat informatie op met betrekking tot de historie van het plangebied, maar antwoorden over de gaafheid van de bodem en het bodemarchief van de walgrachtsite konden onvoldoende worden beantwoord.

Door het bureauonderzoek kon immers worden afgeleid dat het plangebied voor een groot deel verstoord werd door nivelleringswerken. Daarnaast had reeds uitgevoerd proefsleuven- en booronderzoek aangetoond dat er voornamelijk oude sporen waren gelegen op een afgeknotte zandrug, die met de nivelleringswerken volledig is weggegraven. De zone gelegen binnen een historisch waardevolle mogelijk tweeledige ontginningshoeve met opper- en neerhof gaat minstens terug tot 13de eeuw. De resultaten van het reeds uitgevoerd archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven volstaan niet om archeologische sporen uit te sluiten. De zones rond en onder de bestaande bebouwing kon immers niet worden onderzocht, noch is er onderzoek uitgevoerd naar de genese van de walgracht.

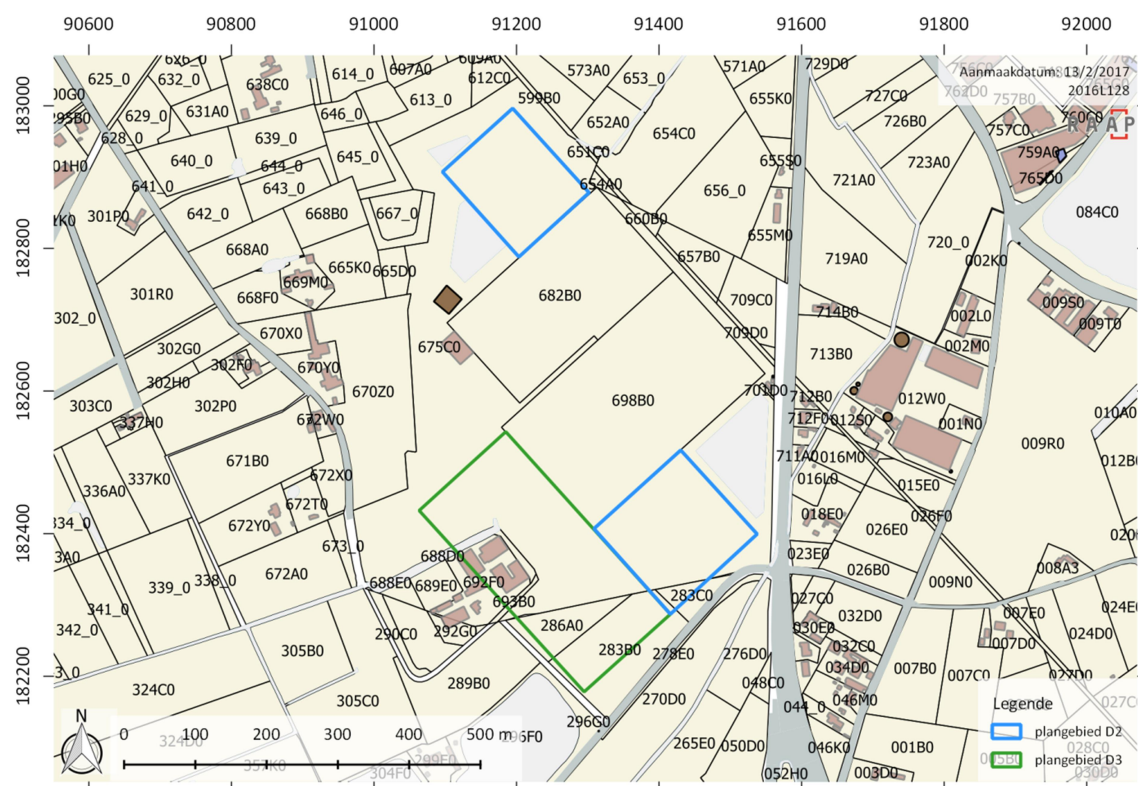
Daarom dringt verder onderzoek zich aan voor een deel van het plangebied. Dit dient opnieuw te worden uitgevoerd door middel van een vooronderzoek met ingreep in de bodem, m.n. proefsleuven. Deze zullen op wel afgewogen plaatsten worden uitgezet, in functie van specifieke vraagstellingen. Omdat de sleuven pas kunnen worden aangelegd als de gebouwen zijn gesloopt dient het onderzoek te gebeuren volgens het uitgesteld traject.

De doelstelling en onderzoeksstrategie wordt in hoofdstuk 2 verder besproken.

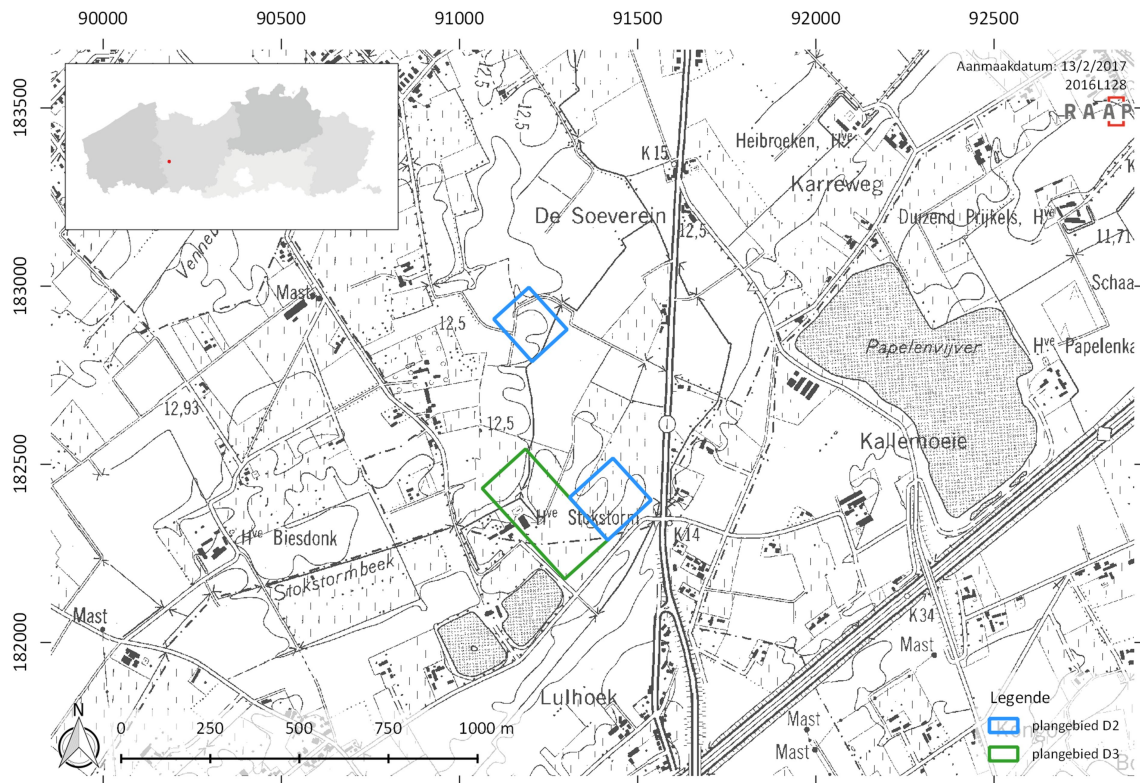
2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

- *Toponiem:* Stokstormhoeve
 - *Adres:* Stockstormstraat 14
 - *Deelgemeente:* Petegem-aan-de-Leie
 - *Gemeente:* Deinze
 - *Provincie:* Oost-Vlaanderen
- Kadastrale gegevens:*
- Deinze, afdeling 3, sectie B, kadnr. 675C, 688D, 693B, 692F
 - Kruishoutem, afdeling 1, sectie A, Kadnr. 286A, 283B, 283C
- *Oppervlakte plangebied:* 104 418 m²
 - *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
West: x= 91804.4, y =182169.70
Oost: x= 91537.5, y=182996.43

figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het plangebied, schaal 1:4000 (bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV; afbakening info opdrachtgever).

figuur 2: Detail van de topografische kaart met de projectie van het plangebied, schaal 1:20 000 (bron: www.agiv.be)

2.1 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem moet klaarheid scheppen over bewaringstoestand en aard van het bodemarchief van de site met walgracht. Uit het onderzoek moet blijken of een verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te kunnen worden:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig die nieuwe informatie opleveren over de ontstaansgeschiedenis en de ontwikkeling van deze hoeve. Over welke informatie gaat het dan (materiële cultuur, bouwgeschiedenis, ontwikkeling van de gracht, ...)?
- Wat is de algemene stratigrafie van het neerhof. Zijn oude loopniveaus bewaard en/of zijn er aanwijzingen voor de aanleg en de evolutie ervan?
- Welke delen van het erf zijn totaal vernield door recente activiteiten?
- Zijn er aanwijzingen van voorgangers van de boerderij?
- Zijn er (bewonings)sporen van vóór de 13de eeuw aanwezig?
- Kan bijkomend archeologisch onderzoek nieuwe belangrijke informatie opleveren over de site en een bijdrage leveren tot de algemene kennis over sites met walgracht uit de late middeleeuwen? Of volstaan de resultaten van het proefsleuvenonderzoek om de potentiële kennisvermeerdering van deze site te vatten.

2.2 Onderzoeksstrategie en –methode

2.2.1 *Motivatie van de keuze voor de strategie*

Het vooronderzoek dient te worden uitgevoerd aan de hand van een reeks weloverwogen geplaatste sleuven. Deze methode wordt verkozen boven andere onderzoeksmethodes met ingreep in de bodem (proefputten en boringen). Het gaat hier immers om een site zonder complexe stratigrafie waardoor enkele proefputten niet zouden volstaan om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen. Archeologische boringen worden voornamelijk gezet in functie van steentijdsites, waarvan de verwachtingsgraad zeer laag is.

2.2.2 *Beschrijving van de methode*

Het gaat in dit geval niet om een proefsleuvenonderzoek zoals gebruikelijk wordt uitgevoerd om landelijke sites te onderzoeken en evalueren. De site op zich is namelijk gekend, de afbakening ervan ook. Zoals aangehaald is het onderzoek voornamelijk gericht op het nagaan van de bewaring en aard van archeologische sporen.

Enkel door de aanleg van proefsleuven zal een duidelijk beeld wordt verkregen van de situatie binnen verschillende zones van het terrein. Er kan namelijk worden aangenomen dat er zones sterk, weinig of helemaal niet zijn verstoord. Zo bevindt zich in het noordwesten een zone waarvan vermoed wordt dat tot op heden geen bebouwing aanwezig was, maar kan in zones onder recente schuren en loodsen een hoge graad van verstoring worden verwacht. Voor dit onderzoek is het belangrijk een goede inschatting te kunnen maken in welke zone de bodemverstoring hoog is, en waar het archeologisch niveau is bewaard. Na het onderzoek wordt de afweging gemaakt of een archeologisch onderzoek noodzakelijk is, wat de potentiële kennisvermeerdering is indien een onderzoek wordt geadviseerd en of het proefsleuvenonderzoek niet volstaat om de geschiedenis van de site te vatten.

2.2.3 *Afbakening van het onderzoeksgebied*

De proefsleuven dienen enkel te worden aangelegd op de percelen die deel uitmaakte van walgrachtsite, inclusief de walgracht zelf. De rest van het plangebied (D2 en een groot deel van D3) dient niet te worden onderzocht. Hier hebben de resultaten van een eerder uitgevoerd proefsleuvenonderzoek genoeg resultaten opgeleverd en nivelleringswerken de bodem grondig verstoord om de aanwezigheid van waardevolle archeologische sporen uit te sluiten.¹

Dit geldt niet voor de sleuven die op de percelen van de hoeve zijn aangelegd. De resultaten hiervan voldoen niet om het archeologisch potentieel goed in te schatten.

Het onderzoeksgebied van deelgebied 3 van het totaalproject (zie deel ‘verslag van de resultaten’) zijn een aanvulling op de zone van deelgebied 1 (**archeologienota 2016L31**). Enkele zones van deelgebied 3 van het totaalproject vallen immers eveneens binnen de site met walgracht, maar buiten de planzone van deelgebied 1. **Beide onderzoeken zijn echter complementair en kunnen niet van elkaar losgekoppeld worden.**

¹ Cordemans, 2011.

Onderstaande kaart duidt zowel de sleuven van D1 als D3 aan. Ze worden zowel hieronder als in de archeologienota van D3 verder toegelicht (Raaprapport 39).

figuur 3 Sleuvenplan voor het vooronderzoek, geprojecteerd op het huidige kadasterplan met de aanduiding van de archeologische verwachting. Zowel de sleuven die tot het deelgebied 1 als deelgebied 3 behoren zijn hierop geprojecteerd (www.geopunt.be) (schaal 1:2500)

2.3 Onderzoekstechnieken

Door de specifieke doelstelling en de vorm en aard van de site worden de sleuven niet allemaal parallel en met bepaalde tussenafstand uitgezet. Elke sleuf wordt met een bepaald doel geplaatst:

Sleuf 1:

- ° Ligging: Haaks op de walgracht, overheen het noordelijke deel, de gracht en een deel van het erf.
- ° Breedte: 2m, mogelijk uit te breiden tot de nodige (veilige) breedte bij het couperen van de gracht.
- ° Doel:
 - coupe op de gracht en bepalen van haar genese
 - nagaan of er aanwijzingen zijn voor een verhoogd opperhof
 - nagaan of er sporen zijn bewaard op deze open ruimte
- ° Opmerking: de gracht dient droog te staan voordat het onderzoek van start gaat.

Sleuf 2:

- ° Ligging: ZW-NO georiënteerd overheen de twee bijgebouwen en de open ruimte.
- ° Breedte: 2m
- ° Doel:
 - verstoringsgraad bepalen van de bijgebouwen

- nagaan of er sporen aanwezig zijn die kunnen worden gelinkt aan de structuur ten noorden van het woonhuis, zoals deze staat weergegeven op de 19de-eeuwse kaarten.
- oude perceelsgrens lokaliseren tussen opper- en neerhof
- nagaan of er aanwijzingen zijn voor een verhoogd opperhof

-nagaan of er sporen zijn bewaard op dit vrije deel van het neerhof

Sleuf 3:

- ° Ligging: ZW-NO georiënteerd overheen (een deel van) de twee bijgebouw en de open ruimte, op ca. 20m van sleuf 2
- ° Breedte: 2m
- ° Doel: - verstoringsgraad bepalen van de bijgebouwen
 - nagaan of er sporen aanwezig zijn die kunnen worden gelinkt aan de structuur ten noorden van het woonhuis, zoals deze staat weergegeven op de 19de-eeuwse kaarten.
 - oude perceelsgrens lokaliseren
 - nagaan of er aanwijzingen zijn voor een verhoogd opperhof
 - nagaan of er sporen zijn bewaard op dit vrije deel van het neerhof.
- ° Opmerkingen: In de archeologienota 2016L129 (deelgebied 3) wordt een uitbreiding voorzien tot over de walgracht. Deze ligt quasi centraal op dit noordoostelijke deel van de gracht. Hierbij wordt de gracht gecoupeerd.

Sleuf 4:

- ° Ligging: Centraal op het neerhof, doorheen het woonhuis en de verschillende bijgebouwen, op ca. 20m van sleuf 3.
- ° Breedte: 2m, mogelijk uit te breiden tot de nodige (veilige) breedte bij het couperen van de gracht.
- ° Doel: - bepalen van de verstoringsgraad van de gebouwen
 - bepalen of resten zijn bewaard van de voorgangers van zowel het woonhuis als de bijgebouwen.
 - nagaan of er sporen zijn bewaard tussen de gebouwen
 - oude perceelsgrens lokaliseren

Sleuf 5

- ° Ligging: ZW-NO georiënteerd op ca. 20m van sleuf 4.
- ° Breedte: 2m
- ° Doel: - bepalen van de verstoringsgraad van het gebouw
 - bepalen of resten zijn bewaard van het voormalig bakhuis of andere gebouwen
 - nagaan of er sporen zijn bewaard tussen de gebouwen
 - oude perceelsgrens lokaliseren

Sleuf 6

- ° Ligging: ZW-NO georiënteerd parallel en op ca. 10m van sleuf 4, overheen het 20ste-eeuws bijgebouwen.
- ° Breedte: 2m
- ° Doel: - bepalen van de verstoringsgraad door het gebouw

- lokaliseren van het oude bijgebouw zoals dit zichtbaar is op de 19de-eeuwse kaarten.
- nagaan of er sporen zijn bewaard op dit deel van het terrein

Sleuf 7

- ° Ligging: : ZW-NO georiënteerd parallel en op ca. 15m van sleuf 5, op de open ruimte in het zuiden van het neerhof.
- ° Breedte: 2m
- ° Doel: - nagaan of er sporen zijn bewaard op dit deel van het terrein
- oude perceelsgrens lokaliseren

Sleuf 8

- ° Ligging: : NW-ZO georiënteerd, haaks over de gracht van het neerhof
- ° Breedte: 4m
- ° Doel: - nagaan of er sporen zijn bewaard van het poortgebouw
- genese van de walgracht bepalen
- ° Opmerkingen: behoort tot het programma van maatregelen van deelgebied 3

Rekening houdend met de sleuven die ook in functie van de archeologienota van deelgebied 1 worden getrokken, komt dit op 9,3% van de 15,5ha gelegen binnen de omwalling en behorend tot D1 of D2.

De registratie gebeurt volgens de code van goede praktijk versie 2.0. Hierbij wordt rekening gehouden met de vereisten voor site zonder complexe stratigrafie.

2.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er wordt afgeweken van de werkwijze voor onderzoek door middel van proefsleuven. Zo ligt de dekkingsgraad iets lager dan de voorzien noodzakelijke 12.5% voor proefsleuven en putten zonder complexe stratigrafie. De afstand en het patroon is ook niet eenvormig, maar hangt af van de specifieke vraagstellingen en de aard van de site.

Het moet nogmaals worden benadrukt dat het programma van de deelgebied 1 en 3 complementair zijn en zo ook dienen te worden uitgevoerd.

3 Literatuur

Cordemans K., 2011. *Archeologisch vooronderzoek glastuinbouwzone Stockstorne*. Vlaamse Landmaatschappij, intern rapport.